

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska, Semeniške ulice št. 2.

Naznauila (inzerati) se sprejemajo in veljá trispotna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 283.

V Ljubljani, v torek 9. decembra 1884.

Letnik XII.

Državni zbor.

Z Dunaja, 6. decembra.

Zbornica poslancev imela je danes svojo drugo sejo. Med poslanci šla je govoricca, da je to edin miren dan, ki jim je še določen, ker se je Schönerer neki zagrozil, da mora biti vsak dan ropot, grom, blisk in morda celo tresk! Danes ima Schönerer še dopust, toraj se je nadejati mirnih obravnav, ako od ktere druge strani ne pride kaka nevihta.

Došle peticije so se izročile raznim odsekom, potem pa so se oddali sledeči vladni predlogi: 1. broderska pogodba s Francosko in ribčarska pogodba z Italijo — gospodarskemu odseku; 2. postava o polajšavah pri zemljiščnem davku — davkarskemu odseku; 3. postava o nabiranju vojaških novincev — vojnemu odseku; 4. postava o sodnistvu pri deželnih bramboveih — justičnemu odseku; 5. postava o lokalnih ali krajnih železnicah — železničnemu odseku.

Dasi ni navada pri prvem branji govoriti, oglasil se je vendar pri tem predmetu g. Neuwirth in je hude levite bral vladi, češ, da se pri oddajanju nekterih takih železnic ni ravnalo pravilno. Tudi Löblich je nekaj govoril, pa ga zarad velikega šundra ni bilo mogoče razumeti.

Dalje so se izročile: 6. postava o pobiranju davkov v prvem četrtletju 1885, — 7. postava o stroških za kaznilnico v Stanislavu. — 8. postava o oprostenju pisem in pogodb zarad pogojzdovanja Krasa od navadnih pristojbin — vse tri budgetnemu odseku; 9. postava o podaljšanju izjemnih sodnij v Dalmaciji in odpravi porotnih sodnij na Dunaju, v Korneuburgu in Dunajskem Novem mestu — obe kazensko-postavnemu odseku.

Potem je bila brez ugovora sprejeta od gospodske zbornice sklenjena postava, ki družini Čarkovskega dovoljuje vstanovitev družinskega fidejkomisa.

Gospodska zbornica sklenila je lani pa še drugo

tako postavo, ki dovoljuje knezu Juriju Lobkovicu vstanovo takega družinskega fidejkomisa. Tudi ta sklep gospodske zbornice prišel je danes na vrsto, pa pri levici ni našel take milosti, kakor sklep o fidejkomisu Čarkovskovem. Zoper Lobkovicov fidejkomis oglašil se je namreč dr. Herbst in je hudo nasprotoval takemu skladenju zemljišč, ki za večne čase pridejo in ostanejo v lasti posameznih družin. V Galiciji, rekel je Herbst, so razmere drugačne kakor na Českem, tam naj se fidejkomisi dovoljujejo, na Českem pa so velika nesreča in treba je njih ustanovljevanji že skoraj konec narediti. Minister Pražak je pobijal njegove razloge, kar je pa govoričastega Mengerja pripravilo, g. ministru odgovarjati, češ, da bi bilo zoper čast državnega zbora, ako bi se nihče ne oglašil zoper ministrove trditve.

Po njemovem mnenji so fidejkomisi velika škoda za kmetijstvo in državo, ki od takih velikih posestev dobiva manj davkov, kakor bi jih imela od njih, ako bi bila v kmetijskih rokah. Da so ta posestva že zdaj lastnina knježeva ne pa kmetiska, to g. Mengerja malo briga, on obeša hudodelnike prej, ko jih ima.

Dobro je zavračal nasprotna govornika poročevalec dr. Žak, potem pa je dr. Herbst nasvetoval, naj se ustmeno glasuje, kar se je zgodilo. Ker je tudi na desnici nekaj poslancev zoper fidejkomise, ki se niso hotli vdeležiti glasovanja, in je mnogo poslancev manjkalo, imela je desnica samo 8 glasov večine, ter je s 112 glasovi proti 104 sklenila, pričeti posebno obravnavo nasvetovane postave, ki je bila dovršena brez ugovora. G. predsednik je potem ob dveh popoldne sklenil sejo in prihodnjo sejo napovedal za torek 9. t. m. ob 11. uri popoldne.

Materijalizem v narodnem gospodarstvu.

I.

„Vi bogatini, kako daleč vas bo gnala vaša nora lakomnost. Se hočete li prav sami za-se pola-

stiti vse obljudene zemlje? Zakaj izganjate brata, ki vam je po prirodi enak, zakaj hočete prirodno posest porabiti sami za-se? Za bogatine in reveže, za vse ob enem je zemlja vstvarjena, zakaj hočete pravo do te zemlje imeti samo za-se? Priroda ne pozna posebnih pravic bogastva; po prirodi stopi vsakdo reven in pomoči potreben v življenje; nihče se ne rodi v dragocenih oblačilih, v zlatu ali srebru. Kot pri rojstvu, tako tudi pri smrti ne pozna priroda nobenega razločka. Naj je bilo posestvo bogatino še tako obsežno, v grobu ga obseže ozek prostor kakor reveža. . . . . Vi bogatini nočete da bi bilo vaše posestvo koristno, razkačeni od besne in strastne lakomnosti hočete vse druge izključiti iz posestva in vživanja. Malo vas skrbi, imate li kaj dobička od svojega posestva, vi premišljujete le, kako bi reveža oropali. Vi mislite, da se vam godi že krivica, ako ima revež še pest zemlje, ki bi se po vaših mislih vam prilagala. Vi mislite, da je vse, kar ni vaše, vaša škoda (Damnun vestrum creditis, quidquid alienum est). Saj je za vse vstvarjen svet, ki si ga vi samo sebi prilastujete. Z zemljo še niste zadovoljni; nebo, zrak, morje, odločeno vsem v porabo, hočete imeti sami za-se. Koliko ljudi bi se vendar živelo na velikem prostoru, ki ga imaš kot svoje posestvo ograjenega. Ptice se družijo ter v velicah kolobarjih krožijo po zraku; živali se zbirajo v črede, ribe iščejo skupnosti. Le ti o človek izključuješ svojega bližnjega, med tem ko obilo prostora odkazuješ divjačini. Divjačini napravljáš stanovališča, ljudem pa hiše podiraš. Vedno razteguješ meje svojemu posestvu, zato, da bi le nobenega človeka ne imel za soseda.“

Tako govori sv. Ambrož (Liber de Nabuthe). Zdi se nam, da svetnik v teh živih besedah ne prijemlje samo Rimljanov, nego biča v proroškem duhu tudi naš v materijalizem pogreznjeni vek.

Lakomnost in hlepenje po vživanju sta se pri bogatinih rimljanskih tako vkoreninili, da ji tudi krščanstvo ni moglo iztrebiti. Po paganskem načelu, da je država vsegamogočna, je tudi imetje

LISTEK.

Dvanajst večerov.

Pogovori doktorja Junija z mladim prijateljem.

(Dalje.)

Dvanajsti večer.

J. No, Mirko, kaj se ti pa zdi, da je svetožalje?

M. Čudna reč vsakako in skrivnostna. Da si sem jo že večkrat premišljeval, vendar mi ni še jasna. Mislim pa, da temu so krivi pred vsem oni, ki tožijo o svetožalji, ker navadno so njihove besede prav skrivnostne in nerazumljive.

J. E, zdi se, da je to nekaj, kar se dá s srcem čutiti, a z jezikom ne izraziti; od tod skrivnost.

M. A morda celo ne s srcem čutiti.

J. Meniš, da le domišljati? Tedaj bi krstil ti vse svetožalce za blazne sanjače?

M. Ej vendar ne, g. doktor, tega nočem trditi. Hočem le reči, da svetožalje mora biti neki nejasen čut, o katerem sam nesrečnež ne vé, kaj je, tako da čuti sicer in nosi njegovo težo, a vendar je jasno

ne občuti, in bi nikdar ne znal povedati, kaj je prav za prav srčnemu bolju vir, kaj predmet; vsaj toliko mi je bilo do zdaj mogoče posneti iz stokanja naših svetožaljev.

J. Da, vsekako čudna bolečina mora biti to svetožalje. Na misel mi pride Atlant, ki je na rami držal nebo. Taki junaški Atlanti so nekako naši svetožaljeci, ki objemajo in nosijo v svojem srcu žal celega sveta.

M. Vsaj solzé in jočejo se toliko, kakor da bi res nosili na svojih ramah gorjé vsega človeštva; tedaj vsaj to je resnično pri svetožaljecih, če tudi nič drugega. A kako pa more priti človek do tega, da čuti v srcu celega sveta gorjé?

J. No, to se vé, da je težko vprašanje, težko, pravim posebno onemu, kateri ni sam občutil vesoljnega „gorje“ v srcu, kakor ne jaz. Vendar pa bi se upal trditi, da tudi to svetožalje je v najožji zvezi z novejšo filozofijo (umoslovjem), ki se je razvila posebno na Nemškem; akoravno ima najbrže tudi ta svetožaljska filozofija sama svoj početek spet v srcu človeškem, ki stoče pod težo svetožalja.

M. Kako filozofijo pa že spet mislite?

J. Ono isto, o kateri je govoril moj prijatelj v obširnem listu, kterege sem ti čital.

M. Hegelovo.

J. Da, Hegelovo, a ne v prvi, ampak ono v drugi izdavi.

M. Kako to mislite?

J. Tako mislim, da iz Hegelovega idealizma se dajo vse skrivnosti naše najnovejše literature razlagati; ko govorimo posebe o svetožalji, si moramo natančniše ogledati ono obliko njegovo, v kateri se nam je prikazal zadnja leta.

M. Spet ne vem, o kaki obliki Hegelovega idealizma govorite?

J. O pesimizmu Schopenhauerjevem. Temu kot komentar ali kot zadnje dejanje v žaloigri (tragediji) neumnosti človeške lahko še dodamo sanje pesimistične Hartmannove.

M. V pesimizmu Schopenhauerjevem tedaj iščete Vi početek svetožalja?

J. Nočem trditi, da ta čudna prikazen svetobolja ima le v Schopenhauerjevi filozofiji svoj početek, ampak pravim le, da se iz te načelno izpeljuje in zagovarja. Saj Stritar sam zavrača one, ki vprašajo rekoč: Kaj nam treba tistega temnoglednega modrijanstva in Schopenhauerjanstva! Zavrača jih, pravim, kot reveže, ki ne poznajo višjih potreb, nego jesti in piti. Ti je znana Schopenhauerjeva filozofija?

M. Malo, ali nič.

J. Prav podobna je Hegelovi, le namesto lo-

posameznih državljanov tako rekoč državi pripadalo. Najsvetejša dolžnost uradnikom je bila odirati z groznimi davki. Plačevati se je moralo od vsake reči; zemlja se je merila, drevje in trte preštelo. Bogatinom se je marsikaj spregledalo, ker so znali podkupovati; reveže so pa davki in visoke obresti popolno vničile. V rokah nekterih posameznikov se je nakopičilo neizmerno posestvo. Ljudstvo se je naveščalo biti v vednem odiranju, zapustilo je vse in bežalo. Rodovitna zemlja se je spremenila v puščavo. V nekem dekretu cesarja Honorija se je naštel samo v tako od prirode rodovitni Kampaniji 133.514 hektarov opustošenega sveta; iz necega dekreta zvemo, da je bilo v Afriki polovico prej tako plodonosnega polja neobdelanega. Opustošeno polje, prejšnji posestniki pa berači in roparji: to je podoba, ki jo je napravila oderuška lakomnost. To videti je sv. Ambrož zdihoval. Ingemiscebat vehementer, cum videret avaritiam pullulare, pravi njegov životopisec.

Omikana Italija, ki je na videz krščanstvo sprejela, a pagansko sebičnost ohranila, je morala pasti. Stopili so na pozorišče divji narodi, ki so krščanstvo v polnem obsegu sprejeli in Evropa se je z Italijo vred v nekaj stoletjih popolno spremenila. Cvetele niso samo čednosti v človeških sreih, ampak cvetele so tudi prej nerodovitne in opustošene pokrajine.

A kaj se zgodi? V Italiji so se po levantinski trgovini bogatini po mestih zeló ojačili ter kupili kmetska posestva daleč na okrog in svobodni kmet se je moral zopet latifundijam umakniti. Nastal je proletarijat, ljudje morajo hoditi po širnem svetu s trebuhom za kruhom, doma imajo pa, kakor smo letos brali, pri žetvi „strike“. Na Angleškem so se pa pozneje od reformacije sem začele napravljati latifundije. Dandanes je zginil angleški kmet kot mastodon in kjer so se prej živili ljudje, se zdaj pojajo jeleni bogatim lordom v zabavo. V najbolj bogati deželi je največja revščina in posledica agrarni umori. Izgnani Angleži in Irei so se preselili v Ameriko in od tam preplavljajo svojo prejšnjo domovino s kmetijskimi pridelki. Severna Amerika ima že zdaj kmetijski trg na Angleškem v svoji oblasti; gospodarski odvisnosti je pa vedno in povsod sledila politična odvisnost. Za Angleško ni več rešitve, vničila jo bo sebičnost, pogreznila se bo v latifundijah.

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. decembra.

Notranje dežele.

Državno gospodarstvo Taaffejeve vlade je v šestih letih dokazalo, da svojo nalogo razume, to nam kaže primanjkljaj, ki bi bil že leta 1882 popolno zginil, da bi država ne bila jela graditi velikih svetovnih železnic, kakor je ravno arlska železnica in pa gališka transverzalka. Obe te dve cesti pogoltnili ste toliko lepih milijonov, da bo konec primanjkljaja pri dobrem gospodarstvu vsled tega še le

drugo leto, če sploh ne bo nepričakovanih zadržkov. Pomorski ministerski načelnik jel je trkati na vrata državnega poslopja in zahteva za pomnožitev naše c. kr. vojne mornarice zopet mnogo lepih milijonov, kateri so se mu že privolili. Dalje so državo tudi mnogo veljale nakupljene železnice, ktere je ona v svojo oblast sprejela. Radi bi mi dolensko železnico, drugi čez Ture, skozi Loko v Trst itd. Državni deficit je rasel, dokler je bila na krmilu nemško-liberalna stranka; on se je jel znižavati takoj, ko so stopili na vladno mesto možje samoupravne stranke. Če je bil deficit tu pa tam tudi večji, nič ne dé; denar, ki ga je povzročil, ni bil zavržen, temveč dobro naložen v novozgrajenih železnicah, ki bodo zlatih obresti, kakor je opravičeno upanje, donasale. Kar je samoupravne stranke vlada zgradila, zgradila je dobro, premišljeno in potrebi primerjeno, in ne, kakor so svoje dni liberalci delali in za to milijone krvavega davčnega denarja v svoj žep spravljali. Splošno stanje se je toraj v šestih letih popolnoma izboljšalo gledé javnosti! Bog daj, da bi se v bodočih šestih letih taisto zopet tolikanj izboljšalo, da bi se lahko dihala in ne zmirom večega primanjkljaja in zato tudi bala če dalje večega davka.

Nemško-liberalna stranka bodočih volitev brez velikih in izvanrednih nad pričakuje, pa tudi posebnega strahu ne občuti zaradi tistih, kakor se njena velika trobenta „N. fr. Pr.“ glasi. Da posebnih nad nimajo, jim bo vsak zaveden politikar rad vrjel, kdor je le kolikaj s pazljivim očesom zasledoval veliko politično življenje v Avstriji. Šest let je čas, v katerem tako najsposobnejega kakor tudi najbolj navadnega človeka lahko spoznamo, kakošen je in kaj premore. Kaj bi se toraj o levicarijih ne bili prepričali kaj in kako je z njihovo stranko. Za poslednjo svojo idejo, za „nemško-narodni klub“ znebili se bodo še te peščice zmernih in zavednih možakov, kar jih imajo, in ostali bodo sami politični krivičniki, nasileci in fanatiki. Da narod s takimi ne more hoditi ter se nima od njih kaj prida nadjati, je pač umevno, zato pa jim tudi vedno bolj hrbet obrača. Narod hoče mož, ki so mu tako z besedo kakor z dejanjem na pomoč, on hoče mož, od katerih se sme po pravici nadjati, da mu bodo znižali breme, ki ga teži, ki ga krvavo žuli. Da nemško-liberalci tega ne premorejo, so sami zadosti dokazali. Bremena so se pod njihovim gospodarstvom vedno le zveščavala, namesto da bi bila manjša postajala in narod si kaj tacega ne pozabi. Res je toraj, da toliko nade na zmago brez posebnega letanja pri bodočih volitvah, kakor jo ima konservativna in samoupravna stranka, še ni imela nikdar do sedaj, kljub temu pa rok ne smemo križem držati.

Kaj si *sedanja vlada* vse dopasti dá, je že od sile, in mi že res več ne vemo, ali bi se bolj čudili njeni Jobovi potrpežljivosti, ki je pa prav na njeno škodo, ali pa predznosti naših nasprotnikov nemškoliberalne svojati, ki je že res tolikanj nesramna postala, da nimamo izraza, s katerim bi tako postopanje zadosti primerno označili. V Budějovicah na Českem so imeli volitev državnega poslanca. Omenili smo že, da je pri tistih zmagal liberalne fakijske stranke kandidat J. Schier. Fakijska stranka imenuje se namreč tista, ki si noč in dan prizadeva, kako bi spravila sedanjo vlado iz njenega mesta in bi se sama tje kaj posadila. In vendar se niso sramovali v Budějovicah vladni organi oddajati svojih glasov za vladi sovražnega kandidata. Celó v dotični odbor so se dali taki c. kr. možje voliti in sicer trije c. kr. sodnijski pristavi, trije c. kr. vodje srednjih šol in eden c. kr. profesor srednjih šol. Da si vlada od svojih uradnikov, ktere ona z denarjem davkoplačevalcev plačuje, kaj tacega delati dopusti, bi bili pač prej vrjeli na še tako nemogočo reč, kakor pa na to. Po drugi strani je pa ravno ta popustljivost dobro znamenje, da se ona

gičnega pojma postavi neskončno pravoljo, ki se kakor pri Hegelu pojem, javlja v vseh posameznih rečeh, kakor v človeku, tako tudi v družih bitjih; v resnici pri Hegelu je vse misel, pri Schopenhauerji pa volja. Vse, kar vidimo in s čuti pojmemo, je le zunanja nebitvena stran reči, pravo bistvo ali jedro stvarem je pa prav za prav volja, ne le v kolikor se javlja v hotenji človeškem, ampak tudi v nagonu ali rasti družih organičnih in neorganičnih bitij. Tako se nekako nedoločna pravoljo v posamnih bitjih vedno bolj določuje in dejstvuje. A dejstvuje se ali bolje, želi se dejstvovati po idejah; te so večne nespremenjive oblike reči, posamnim individuum (posebstvom, bitjem) nedosežne, ker individui so časni in minljivi. Tako tedaj pravoljo večno hrepeni po tem, česar doseči ne more, ker se ji vedno umika više in više, ko je hoče vjeti, kakor večno lačnemu Tantalu sadje, ki ga je polno na desni in na levi, a doseči vendar nobenega ni mogel. Zatoraj je pa ta svet, to življenje vedno trpljenje; ker je vedno hrepenjenje po tem, česar se ne more doseči, toraj vedna nezadovoljnost, vedno stokanje, zemlja ta prava dolina solz. Le umetnost zamore človeka omamiti ali očarati, da za malo časa pozabi na gorjé, ki ga skli; toda popolnoma odrešiti ga tudi ta ne more. Pravo trpljenje pa pričné se še le takrat,

ko človek spozná samega sebe in življenje. To življenje je tako slabo, tako strupeno, da človek po njem hrepeneč in ž njim se strinjajoč mora biti večni trpin, vedno nesrečen. Ako hoče dospeti do pravega miru, mora se z voljo življenju odpovedati; zatreti tedaj mu je nagon k življenju, izrupati mora vse čute, ki ga kakor si bodi vežejo na svet in njegove stvari. To se zgodi po mrtvičenju in zatajevanju samega sebe (po ascezi). Tedaj življenje s svojim mnogoličnim gibanjem je pravi pekel, tem hujši čim bolj je razvito in čim mnogobrojše so njegove potrebe, recimo, čim večji je izobraženost ali kultura. Zatoraj le daleč proč iz življenja v samoto, v puščavo, kakor indijski bramini; ne več hrepeneti po spoznanju, ki le vrata odpre nestrpnemu bolu, ampak težimo po nevednosti in neumni priprostosti. Čim neumniši je človek, tem srečniši, ker tem manj pozná svetovno gorjé. Zatoraj bo pa pravi mir in srečo našel še le v deželi pozabljivosti in popolne nevednosti (nirvana). Tako tedaj po tem nauku ima biti človeku namen vse življenje in gibanje telesno in dušno v sebi zamoriti: največa dobrota mu je smrt, ki ga konečno reši peklenskega življenja. To je filozofija Schopenhauerjeva.

(Dalje prih.)

čuti zadosti krepko po svoji pravi notranji vrednosti in se ji ni treba bati takih nasprotnikov. Bolje bi bilo vsekako, ako bi se ona po izgledu svojih prednic ravnala in bi metlo v roke vzela. Taki ljudi naj gredó med Nemce. Ondi naj rujejo, kolikor jim drago, če jim bo ktera vlada to dopustila.

Sprava med *Mlado-* in *Staročehi*, kakor kaže, ni več daleč. Očividno bližajo se voditelji mladih skušenim in v politiki že osivelim možem starih. Tak korak, ki se je zgodil javno in ne kje na tihem, storil je mlado-česki voditelj, dr. Gregr sedaj že v drugič. Prvi njegov korak, ki mu je bil ob enem povod, da so ga česki poslanci zopet v državno-zborski česki klub sprejeli, je bil lansko leto v državnem zboru s svojim izvrstnim govorom, s katerim je brezpogojno podpisal program Staročehov. Letos je v Pragi govoril v českem klubu poslanec in voditelj Staročehov dr. Rieger, o čemur smo na tem mestu že dvakrat poročali. Dr. Gregr mu je sporočil, da se izvzemši nekaj malih in ne bistvenih malenkost z njim strinja popolno gledé bodoče česke politike nasproti drugim slovanskim narodom, posebno pa gledé Madjarov. Edini nasprotnik v Mlado-českem taboru je njihovo glasilo „Národní Listy“; kar je pa poslancev, so se že vsi izrazili, da se popolno z Riegerjem strinjajo in so ob enem obžalovanje izrekli politiki, ktero v tem oziru vganjajo „Národní Listy“. Naj bi se le kmalo sporazumeli med saboj krepki voditelji krepkega naroda Čehovega, saj bo to samim na korist in na bodočo slavo!

Izjemni stan, ki je bil lansko leto osorej oklican za Dunaj in Korneuburg, raztegnil se je letos tudi še na površje okrajne sodnije Dunajsko-Novomeške, ker se je očividno dokazalo, da imajo anarhisti ravno v okolici Dunajsko-Novomeški svoje veliko gnezdo z dvojim uhomom. Kakor jim je ravno vgodno so le-ti tiči zdaj v Avstriji, zdaj na Ogerskem, kjer se jim ravno čistejši zrak dozdeva. Strahovanje, kterege so se anarhisti v Dunajskem Novem mestu posluževali, da bi bili svoje zaprte brate oprostili, dokazalo je vladi le prejasno, da ima ona ondi opraviti z dobro skritim, toda silno predrznim sovražnikom, kteremu se bode morala na vso moč po robu postaviti, če mu bo hotla kos biti. Nič pod milim nebom dandanes nima tako prisušenega življenja kakor ravno anarhizem, ki ima svoje korenine v popolni brezvernosti sedanje odrasle delavske mladine. Bolj ko jih s poti spravljajo, več jih je; se vé, da gre to le do gotove meje. Tudi od najbolj zagriženih se je nadjati, da se bodo s časoma vendar-le prepričali, da se z glavo in naj bo še tako trdna, ne prebije zid. Da se ljubi mir ne bo po nepotrebnem po zlovoljnih ljudeh, ki bi svet radi po svoje presukali, kalil, podaljšal se je toraj za Dunaj in Korneuburg izjemni stan za eno leto, za Dunajsko-Novomesto se bo pa od 1. januarja 1885 do 31. decembra ravno tistega leta na novo vpeljal.

Vnanje države.

O silovitostih, ki jih Turki po *Macedoniji* doprinašajo, se čujejo vedno bolj žalostna poročila in jih je vedno več. Nerazumljivo je, da se kaj tacega v Evropi goditi zamore in Evropa — molči. Zdi se nam pa vendar, da če bi po Macedoniji Nemci ali vsaj Kočevarji naseljeni bili, bi bila Evropa že zdavnej na noge stopila ali celó že za meč prijela. Turki ondi moré, ropajo in požigajo, kolikor jim je drago, in ni ga človeka, in ni je postave, ki bi jih zavračala pri tem peklenskem početju. Javna varnost je prazna beseda, in noben Bolgar ne more s zavestjo reči, da se bode, kedaj po oprasku zjutraj iz doma gre, zvečer zopet nazaj povrnil. Po celi deželi preže turški tolovaji na nedolžne Bolgare, ter jih pobijajo, kolikor jih ravno dosežejo. Po cele druhali takih krvolokov hodijo po deželi od kraja do kraja požigajoč in moreč. Kjer nikakega premoženja ne dobé, odvedó ljudi s saboj v sužnost in jih imajo tako dolgo zaprte, kjer jih ob enem po živinski trpinčijo, dokler sorodniki ne pošljejo roparjem za nje zadosti velike odkupnine. Kdor nima denarja, da bi se odkupil, tega pa umoré! In za vse te nadloge nimajo ubogi reveži nobene pomoči. Evropa, tista Evropa, ki je takoj kviško, ako se dva diplomata drug drugemu ne bodeta spodobno odkrila, tukaj mirno gleda in roke križem drži. Pa kaj bo, saj so pomorjeni le Slovani! Res sramota za današnje stoletje, sramota za današnje liberalno oliko, sramota za evropsko diplomacijo, da se kaj tacega goditi zamore in sme brez kazni.

V *Petrogradu* so dva dni po sv. Katarini prijeli 17 anarhistov, ki iz dolzega časa ali kali niso imeli družega opravka, kakor da so po mestu trosili oklice na upor. Ko so jih preiskali, dobili so pri njih vse polno tiskovin prevratne vsebine, ki so bile sposobne revolucijo napraviti. Sploh so pa v Rusiji še vedno jako žalostne razmere, kar se tiče javne varnosti. Ondašnji nihilisti jeli so posnemati angleške fenirje in so se tudi že pričeli baviti z agrarnimi umori in drugimi takimi zlodejstvi. Sploh v tem oziru med Angleško in Rusijo že skoraj ni nikakega razločka. Umori so povsod na dnevnem redu, hiše in palače se tu kakor tam spodkopavajo in razsipajo z dinamitom; le toliko je Angleška memo Rusije še na boljem, da so ondi uradniki še zvesti kroni, na Ruskem je pa ravno mnogo višjih uradnikov zapletenih v zarote; pa ne le uradniki, tudi častniki so okuženi od nihilističnega strupa ter bi bila ruska vlada v nemali zadregi za slučaj kake

notranje revolucije. Goditi bi se ji utegnilo, kakor se je cesarski vojski leta 1849 godilo na Ogerskem, kjer je več hnzarskih in pešpolkov prestopilo k upornikom.

Izvirni dopisi.

Iz Krškega, 8. dec. (Posojilnico v Krškem) se je v prvem obnem zboru 7. dec. vendar posrečilo ustanoviti. Pri nas so bile zaradi tega težave, ker je malo premožnih ljudi, da bi bili pravi domoljubi, še manj bogatinov, prav veliko pa revnih ljudi ali saj posestnikov, katerim nič ne ostaja. Vendar je došlo k zborovanju v nedeljo blizu 40 ljudi raznega stanú in raznega imetja. Med navzočimi je bilo pa nekaj prav inteligentnih in imovitih, n. pr. okrajni glavar g. Weiglein, komisar g. Čop, vikar g. Knavs, meščani Gregorič, Jugovec, Rupert itd. Zbor je pričel s kratkim nagovorom in podukom gosp. Lapajne, ki je bil od zbranih tudi za predsednika pri zboru izvoljen. Zapisničarja sta bila učitelja gg. Seidl in Cepuder. Pravila so se dve uri pretresovala. Sprejela se je neomejena zaveza. Vstopnina določila na 1 gold. Deleži bodo znašali po 12 gld., ktere je mogoče plačati tudi v dveh letih po 50 kr. na mesec. Obresti se bodo računili od 4 do 6 odstotkov. Društvena pravila je koj podpisalo 14 udov, več ali manj imovitih in veljavnih mož ter vzelo 69 deležev. Tudi še drugi udje so deloma pismeno, deloma ustmeno pristop k zadrugi obljubili. Od 69 oddanih glasov so bili v načelstvo voljeni gg.: A. Jugovec, J. Knavs, J. Lapajne, V. Pfeifer in J. Pfeifer. Od 60 oddanih glasov so dobili pri volitvi v nadzorstvo gg.: Feliks Lenk (60), A. Janež (40) in J. Seidl (34 glasov.) Načelstvo bode iz svoje sredine si izbralo ravnatelja, namestnika, tajnika, blagajnika in preglednika. Enako bodo postopali udje nadzorstva.

Iz Gradca, 7. decembra. (Posvečevanje novega kneza in škofa Ljubljanskega dr. Jakopa Missie) vršilo se je danes v tukajšnji stolnici jako slovesno. Posvečevali so jih knez in škof Sekavski dr. Janez Zwerger, katerim sta kot sopusvečevalca asistirala pomožni škof Haller iz Solnograda in vojaški škof Gruša z Dunaja. Ljubljanski kapitel in kranjsko duhovščino so zastopali kanoniki dr. Čebašek, Urbas in Klun; navzoča sta bila razun tega izmed kranjske duhovščine še vseučilišni profesor dr. Stanonik pa škofov domači kaplan g. Šiška. Slovesnosti so se vdeležili vsi Graški kanoniki, vseučilišni profesorji, razni redovniki, mnogi župniki in duhovni pastirji, misijonar Dichtel, naslednik ranjkega Knobleharja v srednji Afriki, tukajšnji gg. bogoslovci in tako velika množica ljudstva, da je bila prostorna stolnica skoz in skoz natlačena. Na oratorjih in korih kakor tudi v klopih bilo je videti mnogo odlične gospode.

Ravno ob devetih zjutraj pripeljali so se škofje k stolni cerkvi, kjer jih je druga duhovščina že pričakovala, in potem se je precej pričela slovesnost, ki je trpela do enajstih. Novemu knezu in škofu bralo se je na obrazu, da so bili jako ginjeni, vendar so krepko in častljivo stopali in se s svojim prijaznim in ljubeznjivim obrazom takoj vsem prikupili, ko so šli po končanem posvečevanju po cerkvi vernim prvokrat delivši sveti blagoslov. Ko so zahvaljevale se prečastitim gospodom posvečevalcem peli: „ad multos annos — na mnogaja leta“, pokazali so, da imajo jako lep in mil glas in da so jako spreten pevec.

Iz cerkve podali so se nazaj v škofijsko palačo, kjer so se jim poklonili Ljubljanski trije kanoniki, ter jim srečo voščili. Našli so pri njih njihovega okoli 20 let starejšega brata, ki je župnik v Lebringu blizu Lipnice, in je bil vidno ginjen zaradi sreče, ki je doletela njegovega brata. Gospodje so se poklonili potem tudi še drugim škofom, ki so bili čez vse prijazni in se z njimi razgovarjali o razmerah škofije Ljubljanske in raznih drugih rečeh. Ob eni je bil veliki obed pri knezu in škofu Zwergerju, ki se ga je pa vdeležila le zgolj duhovščina. Najprvi napil je škof Gruša papežu Leonu kot nasledniku aposteljnov in apostoljskemu cesarju Francu Jožefu, ki sta izvolila in potrdila novega kneza in škofa, da bode v Ljubljanski škofiji opravljal službo apostoljsko. Drugo napitnico napravil je škof Zwerger novemu knezu in škofu Ljubljanskemu ter omenivši raznih dogodkov iz življenja sv. Nikolaja izrekal

prepričanje, da bo novi škof slabotne podpiral, revežem pomagal, duševno mrtve k življenju obujal, da ga čaka pač veliko grenkosti, pa gotovo tudi obilno duhovnega veselja v preimenitni službi njegovi. Tretji poprijel je besedo novi knez in škof, rekši, da vse to, kar je njemu priporočal, izvršuje dejansko knez in škof Zwerger, in da bi si štel v veliko srečo, ako bi ga zamogel v svojem delovanju posnemati. Izrekel mu je na to zahvalo za vse, kar je od njega prejel, zlasti pa za največo dobroto, ki mu jo je skazal s tem, da ga je danes za škofa posvetil. Za njim oglašil se je kanonik in stolni župnik Urbas v imenu kranjske duhovščine, ktere oči so danes obrnjene v Gradec, kjer se posvečuje njih največi pastir; g. kanonik izrekel je zagotovilo, da bode duhovščina radostno sprejela svojega novega škofa in da mu zaradi tega zakliče trikratni „živio“. Pri tej napitnici zaklicali so navzoči škofu poleg nemškega „hoch“ tudi slovenski „živio“!

Jako lepa je bila napitnica škofa Hallerja na duhovščino kranjsko. Omenjal je dogodka iz življenja kralja Svatopluka, ki je dal svojim sinovom butarico šib, da bi jo zlomili. V butarico zvezanih šib niso mogli zlomiti, pač pa posamezne šibice. Enako nepremagljiv bode tudi novi škof, ako bode v trdi zvezi s stolnim kapiteljnom in drugo duhovščino. In da mu je duhovščina vdana, pričajo od kapiteljna k slovesnosti poslani gospodje, pričajo ljubeznjive besede gosp. kanonika Urbasa, in zato more pač novemu škofu dati tolažljivo zagotovilo, da v tem znamenju, v edinosti z duhovščino namreč, bode zmagal! Napil je novi škof še svojim nekdanjim tovarišem, gg. kanonikom in duhovnom Sekavskim, v katerih imenu se je stolni proš g. knezu in škofu zahvalil ter izrazil svoje veselje, da je bil eden izmed njih srede poklican na škofovski sedež Ljubljanski. Konečno napravil je novemu škofu napitnico še stolni vikar Wöhr v imenu nižje duhovščine, ki ga je zmerom čislala in ljubila, in ga bo ljubila tudi še naprej, dasi je iztrgan iz njene srede. Došlo je tudi več telegrafskih čestitk; med njimi od stolnega kapiteljna Ljubljanskega, od dekana Hofstetterja v imenu Postojnske dekanije, od grofa Chorinskega kot predsednika družbe za stavbo cerkve Srca Jezusovega, od družine Lazarinijeve, od kanonika Karlona itd. Še le okoli polu petih minil je obed, in so se gostje razšli vsak v svoj kraj.

Kanonika Čebašek in Urbas se jutri z brzovlakom odpeljeta v Ljubljano, g. Klun pa se vrne tudi jutri nazaj na Dunaj, kjer bo v torek državni zbor imel sejo. Novi škof se v sredo podajo v Maribor, da obiščejo kneza in škofa Stepišnika, v četrtek pa se iz Maribora odpeljejo v Ljubljano. Namenjeni so tje priti z brzovlakom, ki dojde nekaj minut po šestih zvečer; vendar je pa še mogoče, da bodo vkrenili drugače in v četrtek v Ljubljano prišli morda s poštnim vlakom ob polu dveh popoldne.

Domače novice.

(P. Herman Venedig), bivši profesor veronauka v Paznu, zatem katehet v Kamniku, zadnjič hrvatski pridigar v Karlovcu, ki je imel od reda nemških vitezev župo na ponudbo, poslednje dni pa duhovno pastirstvo v posilni delavnici v Ljubljani, poklican je brzojavno od ministerstva (odsek mornarstvo), v vrsto c. kr. duh. oskrbnikov. Bil je blag značaj, dober prijatelj, mnogoizkušen in vedra glava. Odhajočemu kličejo prijatelji: srečen pot!

(V Ljubljanski čitalnici) je bila včeraj popoldne ob 11. uri podeljena 80 šolskim otrokom zimska obleka.

(Davkarskim nadzornikom za Črnomeljski okraj) je imenovan g. Josip Dobida, koncipist tukajšne c. kr. finančne direkcije in zdaj c. kr. okrajni finančni nadzornik v Doljni Tuzli. Čestitamo prav iz srca! Propadel je toraj zloglasni nadzornikov namestnik Wawrezeka, kateremu sodnijska obravnava ni pomagala do avancementa. Tako je tudi prav. Tudi opran zamorec ostane črn.

(Ljubljanski anarhisti) stoje pred Celovško porotno sodnijo danes že četrti dan. Zagovarjajo se jako priprosto opiraje se povsod večinoma na negacijo in nevednost. Večjega in natančnejega poročila nadjamo se od našega Celovškega dopisnika.

(Miklavžev večer) v Ljubljanski čitalnici je bil kakor navadno jako živahen, če tudi letos ni bilo tiste neprijetne gnječe kakor druga leta. Gospodje

pevci rešili so svojo nalogo izbornu, posebno so pa zbrani gostje jako zadovoljni odobravalii solopartije gg. Razingerja in Puciharja. Med godbo in prostim časom prodajali ste tudi srečke za „Narodni dom“ dve jako ljubeznjivi gospici, ki ste jih jako mnogo spečali. Rojaki, sežite po njih, čas poteka in srečkanje je pred durmi, kajti do sv. Silvestra-večera imamo le še tri tedne in tedaj se bodo vzdigovali številke. Dobitki so krasni in mnogo jih je. Vsak izobražen in sploh rodoljuben Slovenec kakor tudi Slovenka morala bi po eno imeti. — Miklavž s svojim spremstvom je bila jako lepa skupina, spominjajoča nas na davno pretekle čase. Bog daj, da bi se ohranila. Konečno si ne moremo kaj, da da ne bi izrazili popolne zadovoljnosti, ki jo je zbrano občinstvo pri raznih priložnostih izjavljalo gg. rediteljema Nolliju in Pečniku.

(Današnji somenj) je bil grd gledé blata, kar se dá; dober za prodajalce goveje živine kakor malokteri. Prvič, se govodi ni toliko prigralo, kakor sicer in se je taista vsled tega lagje in to prav dobro prodajala. Krav spod 70 ni bilo, da bi bila komu podobna; laglje se je prišlo gledé spodobne cene do plemenega vola. Konj je bilo ravno, da so jih pokazali, kupčija pa tudi še nekaj vredna. Najmanj je bilo prešičev.

(Kakor besen) razsajal je včeraj popoldne nek topniški korporal z golo sabljo po mestu. Bil je pijan, a tudi pijanec nima nikjer pisma, da sme napadati memogredoče, kakor stekel pes. Rekarjevi dekli iz Šentpeterskega predmestja, ki se je ravno domu vračala iz Šenklaške cerkve, presekal je glavo, da se jako dvomi ali bo okrevala ali ne. Lukmanovi dekli na Poljanah odsekal je menda nekaj spodnje čeljusti. Še le nekemu delavcu iz kolodvora po mostu prišlemu posrečilo se je, izviti mu za šolami oestro in težko sabljo. Kresnil je namreč korporala s tako silo s svojo železno pestjo po roci, da mu je kar sablja odpadla, ktero je delavec urno pobral in na rotovž nesel. Vojaka so zvečer v vojarni prijeli in takoj vklenili. Vsega tega bi ne bilo treba ako se vojaštvu sploh prepové noša orožja izvan službe, kakor je to navada, kedar so vojaki po kmetih naseljeni, ali kakor je to vpeljano v Srbiji za pešce. Ondi od narednika (feldvebelna) počenshi na doli nihče ne nosi orožja temveč le črn jermen, na katerem orožje visi. Če so naši vojaki taki, da v svoji brezumnosti ne vedó kaj delajo, naj se jim od višje strani odvzame priložnost za to.

(Žrtvo dvoboju) pokopali so včeraj popoldne v Požunu na Ogerskem. Umril je namreč sin tukaj v Ljubljani v pokoju živčega računskega nadsvetnika, Franca Sojarja, gosp. Filip Sojar, poročnik pri topničarstvu. Z nekim poljskim plemičem, nadporočnikom pri konjkih, se je bil zbesedil in tega razžalil. Prosil ga je sicer odpuščanja, a vse zaman. Sekala sta se s sabljami in Sojarju je nasprotnik presekal prsa, vsled česar je po večdnevnih mukah revež umrl. Kako je že govoril msr. Greuter v delegacijah?

(Umril je v Sevnici) znani „Kautschitsch“. Atheist je bil; djal je, da ne veruje v Boga; zdaj že vé, pri čem da je. Še živ si je napravil mavzolej in tam ga bodo zdaj zasuli kot brezverca. Naročili so pri tukajšnjem pogrebem zavodu vse potrebno, izrečno, da ni najmanja stvar pri vsih opravah, ter ne sme nikakor spominjati na kako versko reč. Makar da g. D. napravi vse novo, ako starega ne more v tem smislu popraviti. Seveda, v prvo je moral zginiti iz voza in krste križ.

Razne reči.

— Kako spoštuje naš prestolonaslednik katoliškega veljaka, nam sledeče dejanje njegovo spričuje. V petek, 28. novembra, po kosilu se vstavi neka kočija pred nadškofijsko palačo. Kdo li izstopi? Nadvojvoda Rudolf je, ki hiti, ne da bi se prej naznanil, k prevz. novoimenovanemu kardinalu, dr. Gangelbauerju, da mu čestita! Ta je bil oblečen v priprosto domačo obleko in se je ravno zabaval s svojimi gosti iz Rima, ko začuje, da prihaja Nj. ces. visokost Uprav v isti obleki mu hiti nasproti, da ga vzprejme. Nadvojvoda je ostal potem dobre tri četrt ure pri kardinalu.

— Nekteri prenapeti Nemci šli so se blezu pritožiti k poslancu Ludolfu v Rimu, češ, da se v novi kolegij vzprejemajo tudi kleriki slovanškega rodú. Toraj tako daleč je že prišlo. In v verskih zadevah se prepira svet gledé narodnosti. Pač žalostno je to za nas, ker uvidimo iz tega, kako silne in strastne nasprotnike imamo v nespravljivih

